

ماهیت حساب ها در حسابداری چیست؟ و اه تشخیص ماهیت حساب ها

ماهیت حساب در حسابداری

نوع یک حساب تعیین می کند که افزایش یا کاهش در آن چگونه ثبت شود. برای یک حساب مشخص تمامی افزایش ها در یک سمت و تمام کاهش ها در سمت دیگر ثبت می شود. افزایش در دارایی ها در سمت راست حساب دارایی و کاهش در دارایی ها در سمت چپ آن حساب ثبت می شود. در این مقاله با انواع حساب ها، انواع ماهیت و انواع ماهیت حساب در حسابداری آشنا شوید و نحوه تشخیص ماهیت حساب ها را بیاموزید.

ماهیت حساب در حسابداری چیست؟

حساب ها بر اساس معادله حسابداری به سه گروه اصلی تقسیم می شوند. دارایی ها منابع اقتصادی هستند که براین آینده برای سازمان انتفاع داشته باشند. وجوه نقد، ملزومات اداری و موجودی کالا نمونه های از دارایی می باشند.

دارایی ها = بدهی ها + سرمایه

حساب ها دارای دو ماهیت بدهکار و بستانکار است. بدهی ادعای بیرونی بوده و به معنی تعهد اقتصادی قابل پرداخت به افراد بیرون از واحد تجاری می باشند. این گروه بیرونی را اصطلاحاً اعتبار دهندگان یا بستانکاران می نامند.

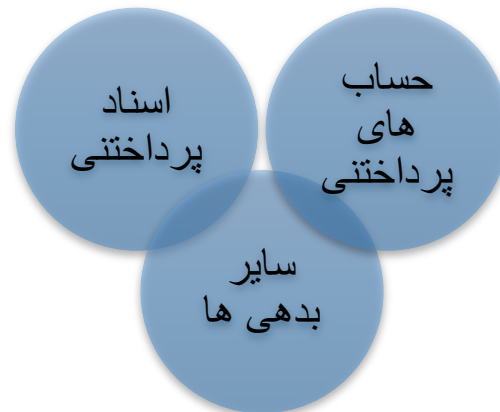
• ماهیت بدهکار

دارایی ها که ستون سمت راست هستند که "ماهیت بدهکار" دارند. دارایی ها دارای منافع اتی است که شامل دارایی های ثابت، هزینه ها و بهای تمام شده می باشد. هر آنچه به عنوان دارایی سازمان محسوب شود همگی ماهیت بدهکار دارند. تمامی حساب هایی که باعث کاهش دارایی شرکت می شوند، ماهیت بدهکار دارند

• ماهیت بستانکار

بدهی ها تعهد پرداخت در آینده می باشند. تنوع حساب های بدهی کمتر از دارایی می باشد که "ماهیت بستانکار" دارند. بدهی ها شامل بدهی های بلند مدت، سرمایه و درآمد ها می باشد که در سمت چپ معادله حسابداری قرار دارند. به طور کلی هر حسابی که باعث افزایش دارایی شود ماهیت بستانکار دارد.

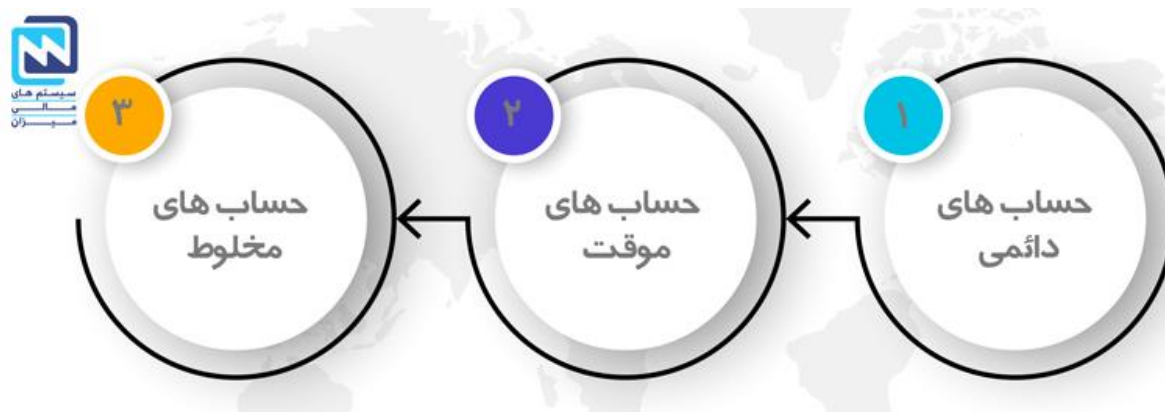

نوع یک حساب تعیین می کند که افزایش و کاهش در آن چگونه ثبت شود. برای یک حساب مشخص، تمام افزایش ها در ک سمت و تمام کاهش ها در سمت دیگر ثبت می شود. افزایش در دارایی در سمت راست، کاهش در دارایی در سمت چپ آن حساب ثبت می شود. قواعد بدهکار و بستانکار کردن حساب می باشد. بنابراین همیشه بدهکار سمت راست بستانکار سمت چپ است. افزایش و یا کاهش در هر حساب، با توجه به ماهیت آن حساب، از طریق بدهکار یا بستانکار کردن آن صورت می گیرد.

همانطور که در بالا به آن اشاره شد، درآمد ها افزایشنده، هزینه ها و برداشت کاهنده سرمایه می باشند. حساب سرمایه، اثر مانده حساب های موقت را به خود جذب می کند. بنابراین حسابداران یک حساب واسطه به نام خلاصه سود و زیان استفاده می کنند و درآمدها و هزینه ها را به این حساب منتقل می کنند. برای اینکار تمامی حساب های هزینه به بدهکار خلاصه حساب سود و زیان و تمامی حساب های درآمد به بستانکار خلاصه حساب سود و زیان نقل می شوند. مانده حساب خلاصه سود و زیان در نهایت حساب سرمایه منتقل می شود.

انواع حساب در حسابداری

در ادامه این مقاله انواع حساب ها را در حسابداری توضیح می دهیم.

۱- حساب های دائمی

حساب های دارایی، بدهی و سرمایهها حساب های دائمی می نامند. ماهیت حساب های دائمی مخالف با حساب های موقت می باشد. حساب های دائمی در پایان دوره بسته نمی شوند، چرا که از مانده آن ها برای اندازه گیری سود استفاده نمی شود. برای نمونه وجوه نقد، حساب های دریافتنی، ملزومات، ساختمان، حساب های پرداختنی همه از نوع حساب های دائمی می باشند. این حساب ها مانند حساب درآمد و هزینه بیانگر افزایش و کاهش برای تنها یک دوره مالی نمی باشند. مانده حساب های دائمی در پایان یک دوره مالی، به عنوان مانده اول دوره بعد به آن دوره انتقال داده می شود.

۲- حساب های موقت

حساب های موقت همان حساب های سود و زیانی هستند که در پایان دوره مالی با حساب واسطه بسته می شوند. حساب های موقت مانده را به سال بعد انتقال نمی دهند. مانده حساب های موقت به حساب سود و زیان که همان حساب واسطه است، بسته می شوند. مانده حساب خلاصه سود و زیان، به حساب سود و زیان انباشته که جز حساب های موقت نیست و دائمی محسوب می شود، انتقال پیدا می کند.

۳- حساب های مخلوط

حساب های مخلوط از مخلوط حساب های موقت و دائمی هستند در پایان دوره مالی مانده حساب را که جز حساب موقتی است باید به عنوان درآمد یا هزینه شناسایی گردد و به حساب خلاصه سود و زیان بسته شود.

انواع ماهیت در حسابداری

ماهیت حساب ها در حسابداری به انواع مختلفی تقسیم می شود. ماهیت حساب ها می توانند بدهکار یا بستانکار باشند. ولی در برخی موارد حساب هایی فاقد ماهیت هستند و یا بالعکس دارای ماهیت ند گانه هستند. در مواردی که ماهیت حساب بدهکار باشد و یا بستانکار باشد در بالا بطور کامل توضیح داده شد. در ادامه به ماهیت حساب هایی می پردازیم که فاقد ماهیت و یا دارای ماهیت چند گانه می باشند.

حساب هایی که جنبه تعهدی دارند و تغییر در ان ها به عنوان رویداد مالی محسوب نمی شود حساب های فاقد ماهیت هستند. در مواردی نوع حساب هم در طرف راست معامله به عنوان دارایی و هم در طرف چپ معامله به عنوان بدهی می تواند ثبت شود و مانده ان در پایان سال مالی می تواند هم بدهکار و هم بستانکار باشد به ان ها حساب هایی با ماهیت دو گانه گفته می شود.

ماهیت انواع حساب در حسابداری

در ادامه انواع ماهیت در حسابداری توضیح می دهیم. قبل از ان با کشیدن جدولی مبادلاتی که موجب افزایش یا کاهش سرمایه می شوند را نشان می دهیم.

• ماهیت حساب فروش در حسابداری

شرکت های بازرگانی در صورت فروش کالا درآمدی دریافت می کنند. فروش کالا ممکن است بصورت نقدی و یا نسیه صورت گیرد. حساب فروش معادل قیمتی فروش کالایی است که در طول دوره مالی به فرس رسیده است. ماهیت حساب فروش همیشه بستانکار است

• ماهیت پیش پرداخت در حسابداری

پیش پرداخت هزینه گروهی از دارایی های مختلف است که معمولاً در آینده ای نزدیک منقضی شده یا به مصرف می رسند. پیش پرداخت اجاره و پیش پرداخت بیمه نمونه گروه دارایی می باشد. پیش پرداخت هزینه یک دارایی است نه هزینه. هزینه در حساب پیش پرداخت ثبت می گردد و در آینده نزدیک بعد از منقضی شدن مدت پیش پرداخت وجه از این حساب خارج می شود و به عنوان هزینه ثبت می شود. برای مثال ملکی که به مدت یک سال اجاره می شود. این هزینه در حساب پیش پرداخت ثبت و بعد از یک سال وجه خارج می شود و به عنوان هزینه ثبت می شود. حساب پیش پرداخت به عنوان دارایی جاری شناخته می شود و ماهیت بدهکار دارد. و در حساب های دائمی ثبت می شوند.

• ماهیت درآمد در حسابداری

درآمد افزایش در سرمایه است که از فروش کالا یا خدمات در دوره عملیات یک واحد تجاری حاصل می شود. براساس رهنمود اصول پذیرفته شده حسابداری درآمد در زمان تحقق شناسایی و ثبت شود. در اغلب موارد درآمد در زمان تکمیل فرآیند فروش کالا و خدمات به مشتریان تحقق می یابد و آن زمانی است که واحد تجاری به تمامی موارد توافق شده از جمله ارسال و تحویل کالا و خدمات به مشتریان عمل کرده باشد. حساب درآمد ماهیت بستانکار دارد.

• ماهیت خرید در حسابداری

چرخه عملیات یک واحد بازرگانی با وجه نقد شروع می شود. که برای خرید کالا استفاده می گردد. در صورت خرید هر کالایی و شرکت در یک دوره مالی چه بصورت نقدی و چه بصورت نسبی در حساب خرید ثبت می شود. حساب خرید ماهیت بدهکار دارد.

• ماهیت حساب های دریافتی

ممکن است واحد تجاری کالا یا خدمات خود را بصورت اعتباری و بر اساس تعهد به پرداخت وجه، به فروش رساند. چنین فروش هایی اصطلاحاً فروش نسبی است. پرداخت مساعده و پرداخت وام و ... از دیگر نمونه های حساب های دریافتی می باشد. حساب های دریافتی جز دارایی محسوب می شود و ماهیت بدهکار دارد.

نحوه تشخیص ماهیت حساب ها

برای تشخیص ماهیت حساب ها باید به مانده آن توجه داشت در مواردی که مانده بدهکار شود ماهیت بدهکار می شود. در این موارد حسابی از شرکت کاسته می شود که تمامی دارایی های شرکت طبق آنچه در بالا نام برده شد ماهیت بدهکاری دارند. اگر مانده بستانکار باشد، ماهیت بستانکار دارد. در این موارد حسابی به شرکت ارزشی اضافه کرده است. بنابراین ماهیت بستانکاری دارد. تمامی بدهی های سازمان جز موارد حساب هایی با ماهیت بستانکاری می باشد.

دارایی (مانده عادی بدهکار) = بدهی (مانده عادی بستانکار) + سرمایه (مانده عادی بستانکار)

برای مثال، وجه نقد و سایر دارایی ها معمولاً دارای مانده بدهکار هستند. لذا مانده عادی دارایی ها در سمت راست می باشد و از این رو دارایی ها را حساب های مانده بدهکار می نامند. متقابلاً بدهی ها و سرمایه معمولاً دارای مانده بستانکار هستند بنابراین مانده عادی آن ها در سمت بستانکار قرار دارد. از این رو آن ها را حساب های مانده بستانکار می نامند. مانده عادی یک حساب، آن سمت از حساب است که افزایش در آن ثبت می شود.

خلاف ماهیت در حسابداری چیست؟

خلاف ماهیت در حسابداری می تواند ناشی از اشتباه باشد و یا به دلایل مختلف به عمد خلاف ماهیت ثبت شده باشد که نرم افزار حسابداری میزان قابلیت کنترل و بستن دسترس برای ثبت نکردن خلاف ماهیت خایی که بر اساس اشتباه کاربری صورت می گیرد را دارا می باشد. در حسابداری همانطور که در انواع ماهیت حساب ها به آن اشاره شد، دارای دو ماهیت بدهکار و بستانکار

می باشد. افزایش مانده ماهیت حساب را بدهکار و کاهش مانده ماهیت حساب را بستانکار می کند. این کاهش تا زمان مانده صفر روند کاهشی خود را ادامه میدهد. در برخی موارد کاربران نرم افزار حسابداری می خواهند که بتوانند مانده زیر صفر را داشته باشند. بنابراین خلاف ماهیت حساب اقدام به سمت مانده منفی می کنند. همانطور که میدانید در حالت عادی امکان برداشت وجه بیشتر از حد معمول از بانک وجود ندارد در مواردی که فرد بخواهد دسترسی به ثبت خلاف ماهیت داشته باشد و این کار را بصورت عمدی انجام دهد در نرم افزار حسابداری میزان امکان پذیر است. در صورتی که کاربر به هر دلیلی بخواهد امکان ثبت مانده منفی برای هر حساب را داشته باشد با فعال کردن دسترسی کاربر این امکان فراهم خواهد شد. خلاف ماهیت های ثبت شده در حسابداری در مواقع رسیدگی اسناد مشخص می گردد.